

# ŠVP OČIMA UČITELE VÝTVARNÉHO OBORU,

## radý a doporučení při jeho tvorbě

Školní vzdělávací program je "biblí" každého učitele. Povětšinou se sám na jeho tvorbě podílel, s vědomím veškeré zodpovědnosti se svými kolegy sepisoval, třídil, posuzoval, diskutoval tento dokument do konečné podoby tak, aby se jím mohl on i ostatní učitelé na škole řídit při plánování výuky svých žáků.

Všechny ŠVP na různých školách mají jedno společné - vycházejí z Rámcového vzdělávacího programu, vydaného MŠMT, jehož závazné požadavky v sobě zpracovávají. Dále se však liší v závislosti na individuálním zaměření vyučujících na škole, na podmínkách pro výuku, na tradicích školy a pojetí výuky v ní. Škola je však živý organizmus, který se neustále vyvíjí, učitelé odcházejí a noví přicházejí, během své praxe získávají další zkušenosti, které by rádi do ŠVP zapracovali a tím legalizovali jejich zavedení do školní praxe. ŠVP proto není neměnný dokument, ale může docházet k jeho revizi a úpravám (pozor, vždy v termínu před přijímacím řízením a s platností od začátku nového školního roku).

Kde to podmínky a odborná erudovanost učitele dovolí, doporučujeme vznik studijních zaměření, ve kterých skladba předmětů a jejich vzdělávací obsah odpovídají určité specializaci studia.

Je skvělé, pokud to organizační podmínky a odborná zdatnost učitele dovolí, vytvářet na škole i různá studijní zaměření, která budou jednak umožňovat pestrost vzdělávací nabídky, tak i soustředit se při studiu na oblast zvýšeného zájmu žáka. Na webech škol je k nahlédnutí nepřeberné množství příkladů, jak lze ŠVP uchopit.

Na každé škole ŠVP musí být vypracován. Pokud učitel bez zkušeností stojí před úkolem jeho revize, podívejme se na jednotlivé kapitoly, jak se tvoří, co mají obsahovat, na co si dát pozor:

### KAPITOLY, KTERÉ V ŠVP ZPRACOVÁVÁME SPOLEČNĚ s kolegy z jiných oborů.

#### ☉ **Zaměření školy a její vize**

*Zaměření školy – informace o současných vzdělávacích prioritách, o případné užší profilaci apod.*

*Vize – srozumitelná představa o dlouhodobém směřování školy; má být natolik výstižná, aby ji každý lehce dokázal vysvětlit svými slovy*

#### ☉ **Výchovné a vzdělávací strategie**

*Jsou to společně uplatňované postupy pro utváření a rozvíjení všech tří klíčových kompetencí žáků v RVP klíčové kompetence - popisují ideálního absolventa ZUŠ, jeho znalosti, dovednosti a postoje, jsou společné všem uměleckým oborům:*

*KK k umělecké komunikaci – schopnosti používat jazyk umění a dobře mu rozumět*

*KK osobnostně sociální – hodnotová orientace na cílevědomost a zodpovědnost*

*KK kulturní – sdílení uměleckých hodnot, aktivní přístup*

Výchovné a vzdělávací strategie musí být **konkrétní, zjiitelné a reálně aplikovatelné**, musí dát odpověď na otázku Jak? Jednotlivé obory mohou školní VVS doplnit strategiemi oboru

#### ☉ **Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami**

#### ☉ **Vzdělávání žáků mimořádně nadaných**

Podívejme se na jednotlivé body podrobněji:

#### **Klíčové kompetence**

- ◎ Kompetence k umělecké komunikaci
  - *Žák disponuje vědomostmi a dovednostmi, které mu umožňují samostatně volit a užívat prostředky pro umělecké vyjádření*
  - *Žák proniká do struktury a obsahu uměleckého díla a je schopen rozeznat jeho kvalitu*
- ◎ Kompetence osobnostně sociální
  - *Žák disponuje pracovními návyky, které jsou utvářeny soustavnou uměleckou činností a které formují jeho morálně volní vlastnosti a hodnotovou orientaci*
  - *Žák se účelně zapojuje do společných uměleckých aktivit a uvědomuje si svoji odpovědnost za společné dílo*
- ◎ Kompetence kulturní
  - *žák je vnímavý k uměleckým a kulturním hodnotám a chápe je jako důležitou součást lidské existence*
  - *Žák aktivně přispívá k vytváření i uchování uměleckých hodnot a k jejich předávání dalším generacím*

#### **SAMI NA VÝTVARNÉM OBORU ZPRACOVÁVÁME:**

- ◎ **Charakteristika výtvarného oboru**
  - *Zde popíšete základní informace o studiu na VO vaší školy (délka studia, studijní zaměření, poskytování SPD, rozšířené výuky, počet žáků ve skupině,...)*
  - *podáte charakteristiku oboru (cíle výuky – kam žáky vedeme, s čím je seznamujeme, co se naučí v jednotlivých předmětech,...)*
  - *přiblížíte pojetí výuky (formy práce – skupinová, samostatná; vyučovací metody – klasické: výklad, vysvětlování, řízený rozhovor; aktivizující: sebereflexe, diskuze; názorné vyučování s didaktickou technikou; prožitkové učení pod.)*

- ◎ **Vzdělávací obsah výtvarného oboru**

specifikace studijních zaměření, je-li jen jedno, pak obor sám je studijním zaměřením

Každé studijní zaměření obsahuje příslušné vyučovací předměty

- *Počet předmětů je věcí školy, každý předmět však musí být zanesen v tabulce učebního plánu, musí mít své osnovy a svou časovou dotaci, musí být hodnocen na vysvědčení*
- *Jak předměty nazvete, je na rozhodnutí školy*

**Vzdělávací obsah v RVP** má formu **očekávaných výstupů**. Mají činnostní povahu, představují požadované znalosti a dovednosti z pozice žáka na konci I. a II. stupně. Jsou rozčleněny do

**dvou vzdělávacích oblastí:** - **výtvarná tvorba** (produktivní rovina)

- **recepce a reflexe výtvarného umění** (receptivní rovina)

Obě **oblasti** bývají vzájemně propojeny, výuka recepce a reflexe prolíná všemi předměty. Může být vyučována i samostatně, pak jde o samostatný předmět s hodinovou dotací, názvem předmětu a jeho vzdělávacím obsahem, je pak hodnocen na vysvědčení.

#### **Vzdělávací obsah Školního vzdělávacího programu**

**Vzdělávací obsah ŠVP** je tvořen soupisem **školních výstupů žáka v jednotlivých předmětech a ročnících**. Výstupem se rozumí získané zkušenosti a dovednosti, které žák uplatňuje v praktických situacích.

**Vzdělávací obsah výtvarného oboru:** V ŠVP uvedete:

- **název** studijního **zaměření** (případně jeho charakteristiku)
- **učební plán** studijního zaměření (tabulka s předměty a týdenními hodinovými dotacemi v jednotlivých ročnících)
- **vzdělávací obsah** vyučovacích předmětů studijního zaměření (tvořeny **názvem předmětu**, případnou charakteristikou předmětu, **ročníkovými výstupy žáka**, vzniklými rozpracováním Očekávaných výstupů z RVP)  
Ročníkové výstupy musí být **ověřitelné!**

**Příklad zpracování kapitoly vzdělávacího obsahu VO:**

STUDIJNÍ ZAMĚŘENÍ: VÝTVARNÁ VÝCHOVA

**Přípravné studium**

**UČEBNÍ PLÁN:**

| předmět                       | 1. ročník | 2.ročník |
|-------------------------------|-----------|----------|
| Přípravné výtvarné vzdělávání | 3         | 3        |
| Celkem hodin týdně            | 3         | 3        |

STUDIJNÍ ZAMĚŘENÍ: VÝTVARNÁ VÝCHOVA

**Základní studium I. stupně**

**UČEBNÍ PLÁN:**

| vyučovací<br>předmět | I. stupeň |    |    |    |    |    |    | II. stupeň |     |      |     |
|----------------------|-----------|----|----|----|----|----|----|------------|-----|------|-----|
|                      | 1.        | 2. | 3. | 4. | 5. | 6. | 7. | I.         | II. | III. | IV. |
| Plošná tvorba        | 2         | 2  | 2  | 2  | 2  | 2  | 2  | 2          | 2   | 2    | 2   |
| Prostorová tvorba    | 1         | 1  | 1  | 1  | 1  | 1  | 1  | 0,5        | 0,5 | 0,5  | 0,5 |
| Volná tvorba         |           |    |    |    |    |    |    | 0,5        | 0,5 | 0,5  | 0,5 |
| Hodin celkem         | 3         | 3  | 3  | 3  | 3  | 3  | 3  | 3          | 3   | 3    | 3   |

*Každé studijní zaměření musí mít zpracovaný **vzdělávací obsah** na celou délku studia!*

*Žáci jsou přijímáni do základního studia, od určitého věku po dohodě s třídním učitelem a možnostmi školy si mohou zvolit přestup do jiného studijního zaměření.*

**Studium pro dospělé** – řeší se individuálními ročními plány, hodinová dotace a skladba vyučovacích předmětů může odpovídat učebnímu plánu II. stupně atd.

☉ **Vzdělávací obsah** - ročníkové výstupy jednotlivých předmětů

*Než je začneme tvořit, je důležité si uvědomit, že:*

**PVV** je zaměřena na vytváření předpokladů pro výtvarné studium, děti učíme otevřenosti, umění naslouchat, umět se rozhodnout, zapojit fantazii, nebát se experimentovat, nestydět se za svůj výkon, ...

**1.- 4. ročník** – děti už zvládají krátké výtvarné řady, prostřednictvím pestrých úkolů jim nenásilně přibližujeme vlastnosti prvků výtvarného jazyka, sblížíme je s výtvarnou kulturou. Realitu děti vyjadřují subjektivně, učí se být empatické. Při své tvorbě užívají intuici, přitom již získávají znalosti a dovednosti, které jim pomáhají se svobodně vyjadřovat

**5. – 7. ročník** – žáci přistupují uvědoměle k zadání i jeho řešení, pracují na větších řadách a projektech, řeší složitější úkoly výtvarného jazyka, kompozici, od subjektivního vyjádření reality postupují k objektivnímu. Dokážou si ujasnit záměr, vytvářejí si základy osobité výtvarné tvorby

**II. stupeň** – žáci směřují k individuální, samostatné a originální tvorbě, využívají plně nabytých vědomostí a dovedností, které jim umožňují svébytným, pro ně charakteristickým způsobem se vyjadřovat k otázkám sociálním i kulturním. Záměr své práce logicky promýšlejí. Výuka je individuální, žáci společně pracují při úkolech vztahujících se ke studijní práci či souvisejících s výukou výtvarné kultury

Příklad 1:

### **Vzdělávací obsah**

#### **Studijní zaměření: Výtvarná výchova**

#### **Přípravné studium**

Vyučovací předmět: **Přípravné výtvarné vzdělávání**

(rozpracujeme vlastní představy, v RVP nejsou dány očekávané výstupy pro PVV)

1. ročník

Žák:

- spontánně a bez obav **použije** jednoduché formy výtvarného projevu
- **experimentuje** s různými materiály a nástroji plošné a prostorové tvorby
- **zná** základní barvy, umí je mísit, pracuje se skvrnou i linií, **využije** náhody
- **zapojí se** do kolektivní práce – výtvarné hry, respektuje ostatní žáky, nebojí se hovořit o své práci i práci druhých

Příklad 2:

### **Vzdělávací obsah**

**Studijní zaměření: Výtvarná výchova**  
**Základní studium I. stupně**

Vyučovací předmět: **Plošná tvorba**

1. - 2. ročník

Žák:

1. **nakreslí** spontánně na základě pozorování reálného světa i fantazie
2. při tvorbě **experimentuje**, využije náhody
3. **vyřeší** výtvarný úkol, použije základní postupy kresebných, malířských a grafických technik
4. **zná** postupy, techniky a základní nástroje, se kterými se při práci setkal
5. **rozliší** prvky výtvarné kultury ve svém okolí, ve třídě, ve škole, s pomocí učitele se jimi umí inspirovat
6. **respektuje** pravidla práce v kolektivu, **umí** vyjádřit, co se mu líbí a proč

.....atd.

*Dále pokračuje vzdělávací obsah všech dalších ročníků (na některých školách preferují rozepsané výstupy po jednotlivých ročnících, někde je mají soustředěné po dvou a více ročnících. Postupně zpracujete výstupy všech dalších předmětů.*

#### **Často používaná slovesa:**

*nakreslí, vymodeluje, namaluje, popíše, porovná, promění, použije, prokáže, rozliší, upraví, vystihne, ztvární, zvolí, zhodnotí, vysvětlí, obhájí, akceptuje, pojmenuje, zachytí, využije, vytvoří, vyjádří, zpracuje, .....*

### **Hodnocení žáků**

– kapitola se zpracovává buďto pro všechny obory společně, nebo samostatně po jednotlivých oborech

**Zásady** hodnocení – na základě čeho hodnotíme? (pojetí a kritéria)

např.

-zásada pozitivní motivace - vždy najít alespoň něco, za co žáka můžeme pochválit (soustředěnost na práci, zajímavá myšlenka, propracovaný detail, snaha,...)

- zásada taktního přístupu, přiměřenosti věku a schopnostem žáka, zásada výchovného efektu  
apod.

**Způsob** hodnocení – kdy a jak hodnotíme? (metody, formy, organizace apod.)

Např.

1 – v průběhu hodiny (aktuální reakce, potvrzení správného postupu,...)

2 – při dokončení úkolu, na konci hodiny, na konci projektu (ústní hodnocení učitele, sebehodnocení a vzájemné hodnocení žáků, diskuze, průběžná klasifikace ...)

3 – v pololetí a na konci školního roku (ústní hodnocení, pohovor, klasifikace, kombinace klasifikace a slovního hodnocení...)

#### **Co hodnotíme?**

- výtvarné vyjadřovací schopnosti žáka (tvořivost, výtvarné vidění, citění, myšlení, originalita, schopnost analýzy, experimentu,...)
- míra osvojení prvků výtvarného jazyka a jejich cílené užívání (kompozice, kontrast, linie, světlo,...)
- osvojení technik, odborné terminologie, (znalosti a dovednosti)
- orientace v dějinách umění, zájem o kulturní dění, aktivní přístup ke kultuře
- schopnost sebereflexe, empatie, spolupráce, zaujetí, systematickosti, ...

#### **☉ Sebehodnocení žáka**

- slouží k tomu, aby žák dokázal svůj výkon vidět realisticky, uvědomit si pozitiva i negativa a vyvodit z nich poučení

- žák se učí používat odbornou terminologii, využít nabyté vědomosti, obhájit svůj názor, být samostatný
- **Vzájemné hodnocení žáků**
- vede žáky k toleranci, empatii, schopnosti přijmout názor druhého

*Tato hodnocení by měla být na konci práce, kdy žáci naprosto přesně vědí, co se po nich žádalo, v čem spočíval zadaný úkol. Žáci jsou ke zvládnutí těchto typů hodnocení vedeni od samého počátku svého studia na ZUŠ*

#### **☉ Klasifikace – stanovíme kritéria pro hodnocení jednotlivými stupni**

Žáka hodnotíme podle míry plnění ročníkových výstupů, s ohledem na jeho vlastní možnosti, věk, podle jeho přístupu ke vzdělávání a dalších kritérií, která si stanovíme

Např.:

**1 – výborný** (žák ovládá vzdělávacím obsahem požadované poznatky a dovednosti, je samostatný a tvořivý při jejich uplatňování. Jeho výtvarný projev je osobitý, žák pracuje se zaujetím)

**2 – chvalitebný** (žák ovládá většinu z požadovaných poznatků a dovedností, které uplatňuje samostatně nebo s mírnou pomocí učitele. Jeho projev není vždy zcela kreativní a má nedostatky ve správnosti, výstižnosti. Zaujetí žáka pro práci není vždy maximální)

**3 – uspokojivý** (žák má závažné mezery v osvojení požadovaných poznatků a dovedností, práci nedokončuje nebo dokončuje s obtížemi, není samostatný, pracuje bez zájmu. Nedostatky dokáže s pomocí učitele napravit)

**4 – neuspokojivý** (žák má v osvojení poznatků a dovedností velmi závažné nedostatky, které není ani s pomocí učitele schopen napravit. Je nesamostatný, není kreativní, jeho výtvarný projev je na velmi nízké úrovni. Žák neprojevuje zájem o výtvarnou tvorbu, v součtu není způsobilý pokračovat v dalším studiu)